

ORIVEDEN KAUPUNGIN YMPÄRISTÖNSUOJELUVIRANOMAISEN VALVONTASUUNNITELMA

Iso-Vuorijärvi 2015

Oriveden kaupungin ympäristönsuojeluviranomaisen valvontasuunnitelma

SISÄLLYSLUETTELO

1	JOHDANTO.....	2
2	ORIVEDEN JA JUUPAJOEN YMPÄRISTÖOLOT	3
3	SUUNNITELMALLINEN VALVONTA	4
4	MUU VALVONTA	5
4.1	LAITOKSET	5
4.2	MAA-AINESTEN OTTO	5
4.3	VESILAIN MUKAINEN VALVONTA.....	6
4.4	VESIHUOLTOVERKOSTON ULKOPUOLELLA OLEVIENTEISTÖJEN JÄTEVEDET	6
4.5	VESIHUOLTOLAIN MUKAINEN VALVONTA.....	6
4.6	MAATALOUS.....	6
4.7	JÄTELAIN MUKAINEN VALVONTA.....	7
4.8	JÄTTEIDEN AMMATTIMAINEN KERÄYS JA KULJETUS	7
4.9	JÄTTEIDEN JA MAA-AINESTEN HYÖDYNTÄMINEN MAANRAKENTAMISESSA	7
4.10	POIKKEAMINEN YMPÄRISTÖNSUOJELUMÄÄRÄYKSISTÄ	8
4.11	MELUILMOITUKSET (YSL 118 §)	8
4.12	KOELUONTEINEN TOIMINTA (YSL 119 §)	8
4.13	POIKKEUKSELLISET TILANTEET (YSL 120 § JA 123 §)	8
4.14	KEMIKAALIT	8
4.15	MAASTO- JA VESILIIKENNELAIN VALVONTA	9
4.16	SATAMIEN JÄTEHUOLTOSUUNNITELMAT	10
4.17	LUONNONSUOJELU.....	10
5	VALVONTAVIRANOMAISET	10
5.1	DELEGOINNIT	11
5.2	VIRANOMAISTEN YHTEISTYÖ.....	11
6	TIETOJÄRJESTELMÄT	13
7	YLEISSUUNNITELMAT JA OHJELMAT.....	13
8	VALVONTASUUNNITELMAN SEURANTA	14

1 Johdanto

Vuonna 2014 voimaan tulleen ympäristönsuojelulain (527/2014) 168 §:n ja -asetuksen (713/2014) 28 §:n mukaan valtion valvontaviranomaisen ja kunnan ympäristönsuojeluviranomaisen on laadittava alueelleen ympäristöluvanvaraisten ja rekisteröitävien kohteiden säännöllistä valvontaa varten valvontasuunnitelma. Siinä on oltava tiedot alueen ympäristöoloista ja pilaantumisen vaaraa aiheuttavista toiminnoista sekä käytettävissä olevista valvonnan voimavaroista ja keinoista. Suunnitelmassa on kuvattava valvonnan järjestämisen ja riskinarvioinnin perusteet ja valvonnasta vastaavien viranomaisten yhteistyö. Valvontasuunnitelma on tarkistettava säännöllisesti.

Luvanvaraisten ja rekisteröitävien toimintojen määräaikaistarkastuksista ja niiden muusta säännöllisestä valvonnasta on laadittava myös valvontaohjelma, jossa on oltava tiedot valvottavista kohteista ja niiden säännöllisistä valvontatoimista. Kunnan ympäristönsuojeluviranomaisen on laadittava valvontasuunnitelma ja -ohjelma 31.8.2017 mennessä.

Ympäristönsuojelulain 205 §:n mukaan kunnan ympäristönsuojeluviranomainen voi periä maksua valvontaohjelmaan perustuvasta säännöllisestä valvonnasta. Valvontasuunnitelman ja -ohjelman toteutumista arvioidaan seuraamalla tarkastusten määrää. Valvontaohjelma pidetään jatkuvasti ajantasaisena. Valvontaohjelma sisältää laitoskohtaisia valvontatietoja, joten se ei ole julkinen asiakirja. Valvontasuunnitelma tarkistetaan noin viiden vuoden välein.

Lakisääteinen säännöllinen valvonta koskee ympäristöluvanvaraisia ja rekisteröitäviä kohteita. Ympäristönsuojeluviranomainen voi koota myös muiden säädösten mukaiset valvontatehtävät samaan suunnitelmaan. Tämä valvontasuunnitelma sisältää luettelona myös muuhun lainsäädäntöön perustuvia valvontatehtäviä.

Oriveden kaupungin ja Juupajoen kunnan ympäristönsuojeluviranomaisen tehtävät hoidetaan yhteistoimintana sopimuksen mukaisesti siten, että Oriveden kaupungin ympäristölautakunta toimii yhteislautakuntana ympäristönsuojeluviranomaisen asioita käsitellessään.

2 Oriveden ja Juupajoen ympäristöolot

Orivesi ja Juupajoki sijaitsevat Pirkanmaalla Tampereen koillispuolella. Alueen halki kulkevat lounas-koillisuunnassa valtatie 9 ja rautatie Tampere - Jyväskylä sekä etelä-pohjoissuunnassa kantatiet 58 ja 66 ja rautatie Tampere-Haapamäki. Oriveden keskustasta on etäisyys Tampereen keskustaan 43 km ja Juupajoen kuntakeskuksesta Korkeakoskelta on matkaa Tampereelle 55 kilometriä.

Vuoden 2015 lopussa Oriveden asukasmäärä oli noin 9 400. Oriveden kaupungin pinta-ala on 971 km², josta vesipinta-ala on 207 km². Juupajoen asukasluku on noin 2 000 ja kunnan pinta-ala on 275 km², josta vesipinta-alaa on 16,45 km².

Elinkeinorakenne

Työvoima jakaantuu seuraavasti:

	Orivesi	Juupajoki
Yksityiset ja julkiset palvelut	60 %	52 %
Teollisuus- ja rakennustoiminta	29 %	34 %
Maa- ja metsätalous	11 %	11 %
Työpaikkaomavaraisuus	80 %	92 %

Orivedellä sijaitsevat yritykset ovat pieniin ja keskisuuriin yrityksiin kuuluvia. Juupajoella on vahva sahateollisuuden keskittymä, jonka muodostavat UPM-Kymmene Oyj:n Korkeakosken Saha ja JPJ-Wood Oy:n saha. Sahojen ympäristölupien valvonta lämpökeskuksia lukuun ottamatta siirtyi vuonna 2015 Pirkanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselle.

Orivesi ja Juupajoki sijaitsevat Längelmäveden reitin valuma-alueella. Oriveden länsiosassa on aluetta myös Näsijärven valuma-alueella. Längelmävesi muodostaa suuren osan alueen vesipinta-alasta ja se on talousvedenhankinnan kannalta tärkeä vesistö.

Oriveden alueella on noin 300 yli 1 hehtaarin kokoista järveä ja lampea. Lukumääräisesti suurin osa järvistä on alle 10 hehtaarin kokoisia. Tutkimustuloksia on noin 155 järvestä, joista virkistyskäyttökelpoisuudeltaan on erinomaisia 21, hyviä 59, tyydyttäviä 52 ja välttäviä tai huonokuntoisia 22 kpl. Pienimpiä järviä ei ole tutkittu. Pirkanmaan vesienhoidon toimenpideohjelmassa on jokien ja yli 50 hehtaarin järvien luokitus, jossa ekologisen kokonaisluokituksen mukaan on Oriveden näistä järvisistä erinomaisia 2, hyviä 16 ja tyydyttäviä 6. Joista 4 on hyviä ja 8 tyydyttäviä.

Juupajoella on noin 90 järveä ja lampea. Niistä noin 35:stä on tutkimustuloksia. Juupajoen yli 50 ha:n järvistä ekologisen kokonaisluokituksen mukaan vedenlaadultaan hyviä on 12, tyydyttäviä 2 ja välttäviä 1 kpl. Joista 2 on hyviä ja yksi tyydyttävä.

Oriveden ja Juupajoen alueella on kymmenen pohjavesialuetta, joista viisi on luokiteltu vedenhankinnan kannalta tärkeiksi 1. luokan pohjavesialueiksi. Pohjavesialueiden suojelusuunnitelmat ovat valmistuneet vuonna 2000 ja niiden päivitykset valmistuvat vuonna 2016. Suurimpana riskitekijänä pohjavesille pidetään kemikaalionnettomuutta kantatiellä 66 sijaitsevilla pohjavesialueilla. Oriveden keskustan pohjavesialue on luokiteltu riskialueeksi, jolle riskejä aiheuttavat muun muassa jätevesiviemärit ja jätevedenpumppaamot, öljysäiliöt, hautausmaa sekä yritystoiminta.

3 Suunnitelmallinen valvonta

Lakisääteinen suunnitelmallinen valvonta koskee ympäristöluvanvaraisten ja rekisteröitävien kohteiden säännöllistä valvontaa. Valvonnan tavoitteena on varmistaa, ettei toiminnoista aiheudu ympäristön pilaantumista tai sen vaaraa. Valvontaviranomaisen on järjestettävä valvonta niin, että se on laadukasta, säännöllistä ja tehokasta ja perustuu ympäristöriskien arviointiin. Valvontaviranomainen voi asettaa tehtävät tärkeysjärjestykseen, jos se on välttämätöntä tehtävien hoitamiseksi asianmukaisesti käytettävissä olevien voimavarojen mukaan.

Suunnitelmallisen valvonnan ohella ympäristönsuojeluviranomaisen on huolehdittava myös muista valvontatehtävistä, kuten lupien ja ilmoitusten sekä toimenpidepyyntöjen käsittelystä. Ne asetetaan yleensä jälkivalvonnan edelle. Näiden tehtävien määrä vaihtelee vuosittain eikä niiden ennakointi ole mahdollista.

Valvonta koostuu varsinaisten tarkastusten lisäksi valvonnan suunnittelusta, päästö- ym. raporttien ja selvitysten tarkastamisesta sekä lausuntojen antamisesta. Siihen voi liittyä myös kansalaisten yhteydenottojen käsittelyä sekä tiedottamista.

Tarkastuksen määrämuotoisuus on määritelty hallintolain (434/2003) 39 §:ssä. Tarkastusajankohta sovitaan tavallisesti etukäteen toiminnanharjoittajan kanssa, ellei muuhun menettelyyn ole erityistä syytä. Tarkastuskäynneillä on valvonnan lisäksi myös tiedotusmerkitys, sillä sen yhteydessä käydään läpi toimialaa koskevat säännökset ja niiden muutokset.

Tarkastusten johdosta ryhdytään tarvittaessa toimenpiteisiin mahdollisten puutteiden oikaisemiseksi. Toimenpiteitä ovat neuvottelut, kehotukset ja tarvittaessa hallintopakkokeinot. Valvontaviranomainen voi myös keskeyttää toiminnan, jos toiminnasta aiheutuu välitöntä haittaa.

Kunnan ympäristönsuojeluviranomaisen toimivaltaan kuuluvia ympäristölupavelvollisia tai rekisteröitäviä toimintoja on vuoden 2016 alussa Orivedellä 56 kpl ja Juupajoella 13 kpl. Niistä suurin osa on eläinsuojia, polttonesteiden jakeluasemia, kiviaineksen louhintaa sekä jätteen hyödyntämistä.

Rekisteröintimenettely koskee muita kuin pohjavesialueilla sijaitsevia jakelu- ja asfalttiasemia sekä 5 - 50 megawatin energiantuotantolaitoksia. Asfalttiasemien ja energiantuotantolaitosten tulee tehdä ilmoitus rekisteröintiä varten viimeistään vuoteen 2018 mennessä ja jakeluasemien vuoteen 2020 mennessä. Näiden toimintojen ympäristönsuojelua koskevat määräykset on annettu toimialakohtaisissa asetuksissa.

Toimintojen tarkastustiheys on määritelty toimialakohtaisesti ympäristöriskin arvioinnin perusteella ottaen huomioon toiminnan vaikutukset ympäristöön, päästöt, tarkkailutiedot ja muut aiemmat valvontatiedot. Yksittäisen laitoksen tarkastustiheyttä voidaan harventaa tai tihentää tapauskohtaisen arvioinnin perusteella. Valvontaohjelma sisältää laitoskohtaisen taulukon, jota pidetään jatkuvasti ajan tasalla.

Alla olevassa taulukossa on ympäristölupavelvollisten ja rekisteröitävien toimintojen tarkastusvälit toimialoittain.

Laitosten lukumäärä ja tarkastusvälit toimialoittain 1.1.2016

Toiminta	Lupa tai rekisteröinti-velvollisia	Tarkastusväli	Kohteita yhteensä	
			Orivesi	Juupajoki
Metalliteollisuus	1	5-10 vuotta	1	
Energiantuotanto	4	5 vuotta	2	2
Kemikaalien tai poltto-aineiden varastointi tai käsittely	13	5 vuotta	9	4
Maaperän ainesten otto	16	1 vuosi	15	1
Eläinsuojat	19	5-10 vuotta	15	4
Moottoriurheiluradat	1	10 vuotta	1	
Jätteen käsittely	9	1-10 vuotta	7	2
Ampumaradat	3	5-10 vuotta	3	
Muu toiminta	4	10 vuotta	3	
YHTEENSÄ	70		56	13

4 Muu valvonta

4.1 Laitokset

Muut kuin ympäristölupavelvolliset laitokset ovat pääosin korjaamoita. Jätelain 124 §:n mukaan valvontaviranomaisen on määräajoin asianmukaisesti tarkastettava laitokset ja toiminnot, joissa syntyy vaarallista jätettä.

4.2 Maa-ainesten otto

Maa-aineslain 4 §:n mukainen lupa tarvitaan hiekan, soran, saven, mullan sekä kiviaineksen ottoa varten. Kotitarveotto ei ole luvanvaraista, mutta kotitarveotosta tulee tehdä ilmoitus, jos maa-aineksia otetaan enemmän kuin 500 m³.

Suurin osa maa-ainesten ottopaikoista tarvitsee myös ympäristöluvan, joten ne ovat mukana taulukossa. Maa-ainestenotto, jossa ei tapahdu louhintaa tai murskausta, ei vaadi ympäristölupaa. Maa-aineslain mukaista valvontaa tehdään vuosittaisella tarkastuksella sekä vuosiraporttien perusteella. Kun maa-ainesten ottaminen on päättynyt tai luvan voimassaoloaika on kulunut, on alueella toimittava lopputarkastus.

Orivedellä maa-ainesluvanvaraisia kohteita oli vuoden 2015 lopussa 24 kpl ja Juupajoella 5. Vuoden 2015 lopussa lupien sallima kokonaisottomäärä oli 5,7 milj.m³, josta kalliokiviaineksen osuus oli 73 % eli 4,2 milj.m³.

4.3 Vesilain mukainen valvonta

Vesilain mukaiseen valvontaan kuuluvat mm. vesistöjen rakentamiseen sekä pohja- ja pintaveden ottamiseen liittyvät asiat sekä ojitusasiat. Ilmoitukset pienimuotoisista ruoppauksista tehdään Pirkanmaan ELY-keskukselle. Vesilain mukaista lupaa on haettava aluehallintovirastolta yli 500 m³ ruoppaukselle.

Kunnan ympäristönsuojeluviranomainen käsittelee ojitusta koskevat erimielisyydet, jotka eivät vaa- di vesilain mukaan lupaa tai joita ei käsitellä ojitustoimituksessa. Nämä voivat koskea muun muassa ojan tekemistä toisen maalle tai toisen tien poikki sekä jäteveden johtamista toisen ojaan.

Ojitukseen liittyviä kysymyksiä tulee harvoin. Ne käsitellään useimmiten neuvottelujen avulla.

4.4 Vesihuoltoverkoston ulkopuolella olevien kiinteistöjen jätevedet

Talousjätevesien käsittelystä vesihuoltolaitosten viemäriverkostojen ulkopuolisilla alueilla annetun asetuksen (209/2011) mukaan vesihuoltolaitoksen verkoston ulkopuolella olevilla kiinteistöillä tulee olla selvitys jätevesijärjestelmästä ja sen käyttö- ja huolto-ohjeet. Selvityksen perusteella on mahdollista arvioida jätevesistä aiheutuva kuormitus ympäristöön ja täyttääkö puhdistusjärjestelmä asetuksen velvoitteet. Asetuksessa säädetään myös, mihin mennessä kaikkien kiinteistöjen jätevesien käsittelyjärjestelmien tulee viimeistään täyttää asetuksen vaatimukset.

Oriveden kaupungin alueella jätevesineuvontaa on tehnyt vuosina 2012 - 2015 Kokemäenjoen vesistön vesiensuojeluyhdistys ry (Haja-apu -hanke) ja neuvonta on kohdistettu vakinaisesti asutuille kiinteistöille. Jätevesiasetuksen määräykset tulevat voimaan vuonna 2018. Valvonta aloitetaan vesiensuojelun kannalta herkimmiltä alueilta. Ensimmäisinä valvontaa tehdään pohjavesi- ja ranta-alueilla sijaitsevilla kiinteistöillä, joilla on vesikäymälä sekä sellaisilla kiinteistöillä, joiden lähellä on puro tai valtaoja.

4.5 Vesihuoltolain mukainen valvonta

Kunnan ympäristönsuojeluviranomainen toimii vesihuoltolain (119/2001) mukaisena valvontaviranomaisena terveydensuojeluviranomaisen ja ELY-keskuksen ohella. Tehtäviin kuuluu valvoa vesihuoltolaitoksen toiminta-alueella sijaitsevien kiinteistöjen liittymistä vesihuoltolaitoksen viemäriin ja vesijohtoon ja käsitellä lain 11 §:n tai 17 c §:n mukaisia vapautushakemuksia. Vapautushakemusten käsittelyn yhteydessä tehdään kohteeseen aina tarkastus.

4.6 Maatalous

Valtioneuvoston asetus eräiden maa- ja puutarhataloudesta peräisin olevien päästöjen rajoittamisesta (1250/2014 ns. nitraattiasetus) sisältää säännökset mm. eläintilojen lannan varastoinnista ja peltojen lannoituksesta.

Lannan tai lannoitevalmisteen varastoinnista aumassa tai kompostin jälkikypsytyksestä aumassa on tehtävä ilmoitus kunnan ympäristönsuojeluviranomaiselle. Näitä ilmoituksia tulee vuosittain.

Tampereen seudun kunnat ovat vuonna 2012 valmistelleet hevostalliohjeen, jossa on otettu nitraattiasetuksen lisäksi huomioon muun muassa jätevesiasetus ja muiden viranomaisten rooli.

Eläinsuojien tarkastuksia tehdään tarvittaessa ja kullakin tilalla pyritään käymään ainakin kerran.

4.7 Jätelain mukainen valvonta

Roskaamiskielto sisältyy jätelain 72 §:ään. Lisäksi kunnallisissa jätehuoltomääräyksissä on kielto haudata tai polttaa jätettä sekä kompostointia koskevia määräyksiä. Näihin asioihin liittyviä valvonta-asioita on vuosittain useita. Lisäksi jätelain mukaisiin valvonta-asioihin kuuluu mm. jätteiden keräykseen ja kuljetukseen liittyviä määräyksiä. Valvontaan kuuluvat tarkastukset ja kehotukset sekä tarvittaessa hallintopakkoasioiden valmistelu.

4.8 Jätteiden ammattimainen keräys ja kuljetus

Jätteen ammattimaisesta keräystoiminnasta on tehtävä ilmoitus kunnan ympäristönsuojeluviranomaiselle jätehuoltorekisteriin merkitsemistä varten (jätelaki 100 §). Ammattimaisen keräyksen vastaanottopisteitä ovat mm. tuottajien aluekeräyspisteet. Valvontakäynneillä tarkastetaan vastaanottopisteiden asianmukaisuus.

Jätteen haltijan on laadittava siirtoasiakirja vaarallisesta jätteestä, sako- ja umpikaivolietteestä, hiekan- ja rasvanerotuskaivojen lietteestä, rakennus- ja purkujätteestä ja pilaantuneesta maa-aineksesta, joka siirretään ja luovutetaan jätelain 29 §:ssä tarkoitetulle vastaanottajalle. Jätteen haltijan on huolehdittava siitä, että siirtoasiakirja on mukana jätteen siirron aikana ja että se annetaan siirron päätyttyä jätteen vastaanottajalle. Sekä jätteen haltijalle että vastaanottajalle jää kopio siirtoasiakirjasta. Siirtoasiakirjakäytäntöä valvotaan muun valvonnan yhteydessä.

Jätettä ammatikseen kuljettavien on tehtävä ELY-keskukselle ilmoitus jätehuoltorekisteriin merkitsemistä varten. Muun valvonnan yhteydessä valvotaan jätettä kuljettavien ilmoittautumista jätehuoltorekisteriin ja annetaan siitä kehotuksia. Rekisteriin ilmoittautumattomista kuljettajista ilmoitetaan ELY-keskukseen.

4.9 Jätteiden ja maa-ainesten hyödyntäminen maanrakentamisessa

Betonimursketta, tuhkaa ja leijupetihiekkaa voidaan käyttää maanrakentamisessa ilman ympäristölupaa nk. Mara-asetuksen (591/2006) perusteella tekemällä siitä ilmoitus ELY-keskukselle. Asetuksen soveltamisalaan kuuluvat yleiset tiet ja kadut, pysäköintialueet, urheilukentät ym. virkistysreitit ja teollisuusalueet.

Pieniä määriä, alle 50 m³ betoni- ja tiilijätettä tai alle 500 m³ asfalttijätettä saa hyödyntää valvojan viranhaltijan hyväksymän suunnitelman mukaisesti. Suurempien määrien hyödyntämissuunnitelmien ympäristölupatarve arvioidaan ympäristölautakunnan kokouksessa.

4.10 Poikkeaminen ympäristönsuojelumääräyksistä

Oriveden kaupungin ympäristönsuojelumääräykset on annettu 3.6.2013 ja Juupajoen kunnan ympäristönsuojelumääräykset 2.9.2013. Ne sisältävät lainsäädäntöä tarkentavia määräyksiä paikalliset olosuhteet huomioon ottaen mm. seuraavista asioista:

- jätevesien käsittely
- öljysäiliöiden tarkastukset pohjavesialueilla
- ajoneuvojen pesu kiinteistöillä
- rakennus- ja kunnossapitotyöt

Kunnan ympäristönsuojeluviranomainen voi yksittäistapauksessa myöntää poikkeuksen ympäristönsuojelumääräyksistä. Valtaosa näistä päätöksistä koskee poikkeamista velvollisuudesta poistaa käytöstä poistettu öljysäiliö maaperästä, johon lupa voidaan antaa, mikäli poistaminen on teknisesti hyvin vaikeaa tai siitä aiheutuu kohtuutonta vahinkoa muulle omaisuudelle.

4.11 Meluilmoitukset (YSL 118 §)

Toiminnanharjoittajan on tehtävä erityisen häiritsevää tilapäistä melua tai tärinää aiheuttavasta toiminnasta ilmoitus kunnan ympäristönsuojeluviranomaiselle. Ilmoitukset koskevat yleensä ulkoilmatapahtumia tai rakentamista.

4.12 Koeluonteinen toiminta (YSL 119 §)

Uuden tekniikan, raaka- tai polttoaineen, valmistus- tai polttomenetelmän, puhdistuslaitteen taikka jätteen hyödyntämis- tai käsittelymenetelmän vaikutusten tai käyttökelpoisuuden selvittämiseksi voidaan toiminta aloittaa ilman ympäristölupaa. Tällöin toiminnasta on tehtävä ilmoitus ympäristölupaviranomaiselle. Tällaisia ilmoituksia tulee harvoin.

4.13 Poikkeukselliset tilanteet (YSL 120 § ja 123 §)

Ympäristönsuojelulain 120 ja 123 §:n mukaan poikkeuksellisesta tilanteesta (onnettomuus, tuotantohäiriö, rakennelman tai laitteen purkaminen tai muu vastaava), josta aiheutuu päästöjä tai syntyy jätettä siten, että siitä voi aiheutua välitöntä ja ilmeistä pilaantumisen vaaraa tai erityisiä toimia jätehuollossa, on toiminnasta vastaavan ilmoitettava valvontaviranomaiselle. Tällaisessa tapauksessa paikalla on aina tehtävä tarkastus ja asiasta tehdään päätös.

4.14 Kemikaalit

ELY-keskus ja kunnan ympäristönsuojeluviranomainen valvovat kemikaalien käyttöolosuhteita muun valvonnan yhteydessä kemikaaleja käsittelevissä laitoksissa kemikaalilain sekä REACH-, biosidi- ja POP-asetusten nojalla. ELY-keskuksen ja kunnan ympäristönsuojeluviranomaisen tehtävät määräytyvät ympäristönsuojelulain mukaisesti. Muu kemikaalivalvonta kuuluu Turvallisuus- ja kemikaalivirastolle.

Otsonikerrosta heikentävät aineet

Suomen ympäristökeskus on laatinut valvontaohjeen (3/2015), joka koskee valtioneuvoston asetusta otsonikerrosta heikentäviä aineita ja eräitä fluorattuja kasvihuonekaasuja sisältävien laitteiden huollosta (asetus 452/2009). Ympäristönsuojelulain 24 §:n mukaan terveydensuojelu-, kuluttajaturvalli-

suus- ja elintarvikevalvontaviranomaiset valvovat asetuksen noudattamista. Yleisvalvonta kuuluu ELY-keskuksille ja kunnan ympäristönsuojeluviranomaisille. Valvonta tehdään muun valvonnan yhteydessä.

Tuotteiden haihtuvien orgaanisten yhdisteiden pitoisuudet

Eräiden rakennusmaalien ja -lakkojen sekä ajoneuvojen korjausmaalauksessa käytettävien tuotteiden liuotinpitoisuuksia rajoitetaan ns. tuote-VOC –asetuksella (837/2005), jonka pääasiallinen valvoja on Turvallisuus- ja kemikaalivirasto. TUKES on laatinut asetuksen valvontaohjelman, jota on viimeksi päivitetty 12.4.2013. ELY-keskus ja kunnan ympäristönsuojeluviranomainen valvovat asetuksen noudattamista muun valvonnan yhteydessä. Valvonta kohdistuu lähinnä tuotteiden valmistajiin ja maahantuojaan.

4.15 Maasto- ja vesiliikennelain valvonta

Maastoliikennelain (1790/1995) 30 §:n mukaan moottorikäyttöisillä ajoneuvoilla tapahtuvaan kilpailujen ja harjoitusten toistuvaan tai pysyvään järjestämiseen samassa maastossa on haettava kunnan ympäristönsuojeluviranomaisen lupa. Lupa on haettava myös yksittäisen tapahtuman järjestämiseen, jos tapahtumasta on odotettavissa huomattavia haittoja luonnolle, muulle ympäristölle, asutukselle, yleiselle virkistyskäytölle, kalastukselle tai muulle yleiselle tai yksityiselle edulle. Ympäristönsuojeluviranomaisen tehtäviin kuuluvat myös moottorikelkkareittisuunnitelmien hyväksyminen ja niiden valvonta.

Moottoriradalle tarvitaan ympäristölupa. Jos radalle myönnetään ympäristölupa, se korvaa maastoliikennelain mukaisen luvan.

Vesiliikennelain (463/1996) 21 §:n mukaan moottorikäyttöisellä vesikulkuneuvolla suoritettavien kilpailujen tai harjoitusten toistuvaan tai pysyvään järjestämiseen samalla vesialueella on haettava, sen lisäksi mitä luvanvaraisuudesta säädetään muualla laissa, kunnan ympäristönsuojeluviranomaisen lupa.

Elinkeino- liikenne- ja ympäristökeskus voi antaa kiellon tai rajoituksen moottoriajoneuvon käyttämiseen tietyllä maa- tai vesialueella.

Orivedellä on voimassa Hämeen lääninhallituksen 2.6.1980 antama päätös moottorikäyttöisten ajoneuvojen maastokäytön rajoittamisesta Eräpyhän luonnonsuojelualueella, Lakkasuon-Konilammenkankaan alueella ja Kutemajärven ja valtatie 9:n välisellä alueella.

Vesiliikennelain mukaisia rajoituksia on voimassa seuraavilla järvillä:

- Enojärvi, nopeusrajoitus 10 km/h. Hämeen lääninhallituksen päätös 24.10.1986
- Kirkkolahti, kieltä ajaa koneellisilla vesikulkuneuvoilla. Hämeen lääninhallituksen päätös 16.2.1990.
- Kuivajärvi, kieltä ajaa moottoriajoneuvoilla. Hämeen lääninhallituksen päätös 30.10.1990.
- Iso-Petäjajärvi, moottorivenekielto. Hämeen lääninhallituksen päätös 27.3.1992.
- Väihijärvi, moottorivenekielto. Hämeen lääninhallituksen päätös 9.11.1992.
- Venehjoki, nopeusrajoitus 5 km/h.
- Karpinlahti, Längelmävesi, nopeusrajoitus 5 km/h.
- Väärä-Kalkku, Kalkunjärvi, Iso-Lääljärvi, Hangasjärvi, Myllyvesi, osa Velhonvettä, moottorivenekielto. Hämeen ympäristökeskuksen päätös 2.2.1998.

- Pukala, vesiskootterikielto. Pirkanmaan ympäristökeskus 9.7.2008.
- Kopsamo, nopeusrajoitus 9 km/h. Pirkanmaan ELY-keskuksen päätös 24.8.2015.

4.16 Satamien jätehuoltosuunnitelmat

Merenkulun ympäristönsuojelulain (1672/2009) 9 luvun 4 §:n mukaan huvivenesataman jätehuoltosuunnitelma on esitettävä kunnan ympäristönsuojeluviranomaisen hyväksyttäväksi. Huvivenesatamat tarkastetaan ennen jätehuoltosuunnitelman hyväksymistä.

4.17 Luonnonsuojelu

Luonnonsuojelu sisältyy osana kaikkeen ympäristölainsäädäntöön. Myös ympäristönsuojelulain yhtenä tavoitteena on turvata terveellinen ja viihtyisä sekä luonnontaloudellisesti kestävä ja monimuotoinen ympäristö sekä mm. edistää luonnonvarojen kestävää käyttöä.

Luonnonsuojelusta on lainsäädännössä mm. seuraavia säädöksiä:

- Suomen perustuslain 20 §:n mukaan vastuu luonnosta ja sen monimuotoisuudesta, ympäristöstä ja kulttuuriperinnöstä kuuluu kaikille. Julkisen vallan on pyrittävä turvaamaan jokaiselle oikeus terveelliseen ympäristöön sekä mahdollisuus vaikuttaa elinympäristöään koskevaan päätöksentekoon.
- Laki kuntien ympäristönsuojelun hallinnosta: Kunnan tulee alueellaan valvoa ja edistää ympäristönsuojelua siten, että luontoa ja muuta ympäristöä suojelemalla, hoitamalla ja kehittämällä turvataan asukkaille terveellinen, viihtyisä ja virikkeitä antava sekä luonnontaloudellisesti kestävä elinympäristö.
- Luonnonsuojelulain 6 §:n mukaan kunnan tulee edistää luonnon- ja maisemansuojelua alueellaan.
- Maankäyttö- ja rakennuslain yhtenä yleisenä tavoitteena on edistää ekologisesti, taloudellisesti, sosiaalisesti ja kulttuurisesti kestävää kehitystä.

Luonnonsuojelulain osalta lupa-asioita hoitaa ELY-keskus ja ympäristöministeriö, sekä metsälain osalta metsäkeskus. Kunnan ainoa lakisääteinen luonnonsuojelulain mukainen päätäntävaltaan kuuluva tehtävä on luonnonmuistomerkkien rauhoittaminen tai rauhoituksen purku.

Kansallinen vieraslajistrategia on valtioneuvoston 15.3.2012 periaatepäätöksenä hyväksymä strategia, jonka tavoitteena on, että Suomessa olevien ja Suomeen mahdollisesti saapuvien haitallisten vieraslajien aiheuttama uhka ja haitta minimoidaan. Oriveden ja Juupajoen alueella kerätään tietoja jättiputkiesiintymistä. Kuntien teknisen toimen työntekijät hävittävät kasvustoja kunnan omistamilla alueilla.

5 Valvontaviranomaiset

Oriveden kaupungin ja Juupajoen kunnan ympäristönsuojeluviranomaisena toimii Oriveden ympäristölautakunta. Valvontatoiminta edellyttää ympäristönsuojeluviranomaisen toimivallan osittaista delegointia viranhaltijoille esim. tilanteissa, joissa valvontaviranomaisen on ryhdyttävä välittömiin valvontatoimiin.

5.1 Delegoinnit

Ympäristölautakunta on päätöksellään 15.12.2015 siirtänyt toimivaltaansa viranhaltijoille seuraavissa asioissa:

- Maa-aineslain valvonta ja tarkastukset (MaL 14 ja 7 §)
- Maa-ainesten ottamisen keskeyttäminen (MaL 15 §)
- Vakuuksien hyväksyminen ja vapauttaminen (MaL 12 §, YSL 61 §)
- Lupa-asian siirtäminen valtion ympäristölupaviranomaisen ratkaistavaksi (YSL 36 §)
- Tarkkailusuunnitelmien hyväksyminen tai muuttaminen (YSL 64 ja 65 §)
- Ympäristöluvan mukaisen määräajan pidentäminen (YSL 91 §)
- Ympäristöluvan selventäminen (YSL 92 §)
- Toiminnan rekisteröinti ympäristönsuojelun tietojärjestelmään ja rekisteröintiä koskevan maksun määrääminen taksan mukaan (YSL 116 ja 117 §)
- Tilapäistä melua tai tärinää aiheuttavaa toimintaa koskevien päätösten antaminen (YSL 118, 122 §)
- Poikkeuksellisia tilanteita koskevien päätösten antaminen (YSL 122 §)
- Tiedonsaanti- ja tarkastusoikeus (YSL 172 §, JL 122 - 123 §, VL 14 luku 3 §)
- Viranhaltijan väliaikaisen määräyksen antaminen kiireellisessä tapauksessa (YSL 182 §)
- Kunnan ympäristönsuojelumääräyksistä poikkeamista koskevien päätösten antaminen (YSL 202 §, JL 126)
- Kunnan jätehuoltomääräyksistä poikkeamista koskevien ympäristönsuojeluviranomaisen päätösten antaminen (JL 91 §)
- Jätteen ammattimaisen keräystoiminnan harjoittajan merkitseminen jätehuoltorekisteriin ja rekisteröintiä koskevan maksun määrääminen taksan mukaan (JL 100 §)
- Yksittäisen määräyksen antaminen (JL 125 §)
- Valvontaviranomaisen välittömien toimien suorittaminen välitöntä vaaraa tai haittaa aiheuttavassa tapauksessa tai toiminnan keskeyttäminen (VL 14 luku 10 ja 11 §)

5.2 Viranomaisten yhteistyö

Viranomaisten yhteistyömuotoja ovat mm. keskinäinen tietojen vaihto, asiantuntijalausunnat, yhteistarkastukset, virka-apu sekä koulutusten järjestäminen. Tärkeimpiä yhteistyötahoja valvonnassa ovat kuntien rakennusvalvonta-, terveydensuojelu- ja kaavoitusviranomaiset, vesihuoltolaitokset, Pirkanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus, alueellinen jätehuoltoviranomainen, Pirkanmaan Jätehuolto Oy, pelastuslaitos, poliisi, turvallisuus- ja kemikaalivirasto ja Länsi- ja Sisä-Suomen aluehallintovirasto.

Ympäristönsuojelulain 187 § velvoittaa viranomaisia antamaan virka-apua toisilleen. Yhteistyöllä voidaan lisätä valvonnan tehokkuutta ja välttää päällekkäistä työtä.

Pirkanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus

Valtion luvanvaraisten laitosten valvontavastuu on ELY-keskuksella. Näiden tarkastusten osalta on ollut käytäntönä, että ELY-keskus kutsuu tarkastukseen mukaan myös kunnan edustajan.

Yhteistyötä tehdään myös pilaantuneiden maiden puhdistamisasioissa ja onnettomuustilanteissa. Tarvittaessa ELY:lta pyydetään lausunto ympäristölupahakemuksiin. Erityisosaamista vaativissa tapauksissa voidaan ELY:lta pyytää asiantuntija-apua.

Vesilain valvonnassa valtion ja kunnan valvontaviranomaisilla on rinnakkainen valvontavastuu. Näissä asioissa kunkin tapauksen työnjako sovitaan tapauskohtaisesti.

Ympäristöterveydenhuolto

Tampereen kaupungin ympäristöterveyshuolto hoitaa myös Oriveden ja Juupajoen terveydensuojeluviranomaisen tehtäviä.

Ympäristöterveydenhuollon kanssa tehdään yhteistarkastuksia kohteisiin, joiden lupahakemuksista pyydetään terveydensuojeluviranomaisen lausunto. Ympäristölupahakemuksista ja vapautushakemuksista vesihuoltolaitokseen liittymisestä pyydetään aina lausunto. Lisäksi yhteistarkastuksia voidaan tehdä muihin kohteisiin, joista saattaa aiheutua terveyshaittaa. Nämä liittyvät tavallisesti kaivojen veden laatuun, meluun, savuun tai hajuun. Myös mm. pohjavesialueiden suojelusuunnitelmien mukaisissa toimissa ja seurannassa on yhteistyötä.

Rakennusvalvonta ja kaavoitus

Rakennuslupahakemuksista, kaavaluonnoksista, purkuilmoituksista, jätevesijärjestelmien suunnitelmista, maalämpösuunnitelmista ja maisematyölupahakemuksista annetaan pyydettyä ympäristönsuojelun kommentit ja varmistetaan, että tarvittavat luvat on haettu.

Kiinteistöjen hulevesiasioihin ja ulkovarastointiin liittyvissä tapauksissa sovitaan vastuunjaosta tapauskohtaisesti. Asemakaava-alueilla nämä ovat yleensä rakennusvalvonnan maankäyttö- ja rakennuslain mukaan valvottavia asioita.

Alueellinen jätehuoltoviranomainen

Tampereen kaupungin yhdyskuntalautakunnan jätehuoltojaosto toimii kuntien jätehuoltoviranomaisena, joka päättää mm. kunnan jätehuoltomääräyksistä ja jätetaksoista sekä jätemaksujen kohtuullistamisasioista ja jäteastioiden tyhjennysväleistä. Jätehuoltojaosto lähettää ympäristönsuojeluviranomaiselle valvontaa varten tiedot kiinteistöistä, jotka eivät kehotuksista huolimatta noudata jätehuoltomääräyksiä.

Pirkanmaan pelastuslaitos

Onnettomuuksissa, joista voi koitua ympäristön pilaantumisvaara, pelastuslaitos ottaa yhteyttä ympäristönsuojeluyksikköön ja ELY-keskukseen. Onnettomuustilanteissa harkitaan aina tapauskohtaisesti tarvittavat valvonta- ja jälkiseurantatoimenpiteet.

Tarvittaessa pelastuslaitokselta pyydetään lausuntoa lupahakemuksiin. Jakeluasemien valvonnassa pelastuslaitoksella ja ympäristönsuojeluviranomaisella on rinnakkainen valvontavastuu. Näiden ja myös muiden kohteiden valvonnassa tehdään usein yhteistarkastuksia.

Turvallisuus- ja kemikaalivirasto, Tukes

Valvontayhteistyötä tehdään osallistumalla mahdollisuuksien mukaan Tukesin valvomien laitosten tarkastuskäynneille. Jos ympäristönsuojeluviranomaisen tarkastuksessa havaitaan kemikaalilainsäädännön valvonnan piiriin sisältyviä puutteita, niistä ilmoitetaan Tukesille.

6 Tietojärjestelmät

Asiakirjat, joista tehdään luottamuselimen tai viranhaltijan päätös, kirjataan Dynasty-asianhallintajärjestelmään tehtävuokituksen mukaisin diaarinumeroin.

Palveluntarjoajan levyjärjestelmässä on kaikille suunnitelmallisesti valvottaville kohteille omat sähköiset kansionsa, jonne kirjataan valvottavien kohteiden luvat, päätökset ja kohteeseen liittyvät valvontatapahtumat, kuten tarkastukset, valitukset ja neuvottelut. Kansioihin tallennetaan myös lupiin liittyvät lausunnot, muistutukset ja muut käsittelyn yhteydessä saapuvat asiakirjat.

Oriveden kaupungin paikkatietojärjestelmässä on asema- ja yleiskaavat, maa-ainestenottopaikat, luontokohteet ym. kohdetietoja.

Maanmittaushallituksen kiinteistötietojärjestelmää käytetään karttatarkasteluihin ja kiinteistötietojen hankkimisessa.

Suomen ympäristökeskuksen ylläpitämään ympäristönsuojelun tietojärjestelmään (VAHTI) merkitään tiedot ympäristöluvista ja rekisteröidyistä toimipaikoista. Ympäristönsuojelun tietojärjestelmä sisältää tietoja myös vesistöistä, pohjavesialueista ja eliölajeista sekä maaperän tilan tietojärjestelmän, jossa on tiedot mahdollisesti pilaantuneista maa-alueista.

Maa-ainesluvista ja ottomääristä tiedot merkitään Etelä-Pohjanmaan ELY-keskuksen ylläpitämään NOTTO-tietokantaan, mutta sen tiedot eivät ole kunnan käytettävissä, vaan ne on pyydyttävä aina erikseen.

7 Yleissuunnitelmat ja ohjelmat

Kuntien strategiat

Oriveden kaupunkistrategian visio on seuraava: Orivesi on viihtyisä ja kasvava monipuolisten palvelujen kaupunki Tampereen seudulla. Strategiset päämäärät ovat seuraavat:

- Elinvoimainen kaupunki, johon liittyvät osatavoitteet väestömäärän kääntäminen kasvuun, hyvät liikenne- ja tietoliikenneyhteydet, monipuolinen tonttitarjonta sekä hyvä imago ja tunnettavuus.
- Hyvinvointia tukevat palvelut, johon liittyvät osatavoitteet ovat: Saavutettavat, vaikuttavat, laadukkaat ja kustannustehokkaat peruspalvelut painopisteenä ennaltaehkäisevä ja terveyttä edistävä toiminta ja kaupunki edistää yhteisöllisyyttä sekä kuntalaisten omaa vastuuta omasta ja läheisten hyvinvoinnista.
- Tasapainoinen talous, johon liittyvät osatavoitteet ovat: Talous mahdollistaa toimivien peruspalvelujen järjestämisen ja välttämättömät investoinnit sekä Tampere-Orivesi yhteistoiminta-alueen toiminnan ja talouden ohjauksen onnistuminen.

Juupajoen visio: Juupajoen kunta on kaikilta osiltaan väljän, edullisen ja turvallisen asumisen maa-seutukunta, josta on hyvät työssäkäynti- ja asiointiyhteydet Tampereen keskukseudulle. Kuntapalvelut mitoitetaan väestökehitys huomioon ottaen pienten kuntien tavanomaiselle tasolle siten, että verorasitus ja maksut ovat yhteistoiminta-alueen keskimääräistä tasoa.

Ilmastostrategia

Tampereen kaupunkiseudun kunnat ovat keväällä 2010 hyväksyneet Tampereen kaupunkiseudun ilmastostrategian 2030.

Längelmäveden seudun kestävän kehityksen toimintaohjelma

Oriveden ja Juupajoen kestävän kehityksen toimintaohjelma on tehty vuosina 1999-2000 yhteistyöprojektina Kaakkois-Pirkanmaan kuntien kanssa. Toimintaohjelma sisältää osat:

- 1. vuosisadan opas,
- kuntien kestävän kehityksen toimenpideohjelma
- seurantaindikaattorit

Oriveden ja Juupajoen toimintaohjelmien seuranta on tehty viimeksi vuonna 2010. Vuonna 2015 on kerätty seurantatietoja.

Ympäristönsuojelumääräykset

Oriveden kaupungin ympäristönsuojelumääräykset on annettu 3.6.2013 ja Juupajoen kunnan ympäristönsuojelumääräykset 2.9.2013. Ne sisältävät lainsäädäntöä tarkentavia määräyksiä paikalliset olosuhteet huomioon ottaen.

Kunnalliset jätehuoltomääräykset

Pirkanmaan Jätehuolto Oy:n toiminta-alue sisältää 17 kuntaa. Koko alueella on voimassa yhteiset jätehuoltomääräykset, jotka on annettu vuonna 2014.

Pohjavesialueiden suojelusuunnitelmat

Oriveden ja Juupajoen pohjavesialueiden suojelusuunnitelmat ovat valmistuneet vuonna 2000 ja niiden päivitykset ovat valmistumassa vuonna 2016

8 Valvontasuunnitelman seuranta

Valvontasuunnitelman ja -ohjelman toteutumisesta laaditaan vuosittain yhteenveto, jossa kuvaillaan toteutunutta valvontaa ja yhteistyötä muiden valvontaviranomaisten kanssa. Yhteenvedossa tarkastellaan myös valvonnan tarpeen mahdollisia muutoksia sekä suunnitelman päivitystarvetta.

Laitosluettelon sisältävää valvontaohjelmaa pidetään jatkuvasti ajan tasalla kohteiden muuttuessa. Valvontasuunnitelma tarkistetaan tarvittaessa ja vähintään viiden vuoden välein.